

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
ოვან	ან. ჯ	ოვან	ან. ჯ
12	10	6	6
1	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაურს

# ივერი

გაზეთის დასაყვამად და გერო განცხადებო  
დასაყვამად უნდა მიჰყარონ თუიონ რუდე  
ცინას, უცნაო ში, ავტოლის ქრანზედ, ვარანყო  
მეგლის მარადი, თა, ვრუნსკისულის სახ  
ლში; წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგ  
ადოების განცხადებებს, სთავადა-ზნაურა პან  
ის სახელში, სახელის ქრანზედ.  
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრი-  
ქონი რვა კაპიტი.

1877—1893

ს ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ყ უ რ ა გ ა ზ ე თ ი

1877—1893

ქურნად „მოკვამს“ განცხადებ  
ბა ისილე შეთანხმებულს უ

ქართული თეატრი  
ოთხშაბათს, 29 სექტემბერს,  
ქართულ დრამატულ საზოგადოებას და-  
სის მაიარ  
წარმოადგენილი იქნება:  
პირველად ახალი პიესა

**ბელს ვარ წაუხვალ**  
დრამა 4 მოქ. რუს. ვაგნოპ. მიხ. ნანდინის.  
II  
არსე იქით, არსე აქეთ  
ვოლ. I მოქ. გ. გუნიას  
მონაწილეობას მიიღებენ: ქქ. ავა-  
ლიშვილისა, ნეკრასოვისა, ჩერქეზი შვი-  
ლისა და სხვ. პ.პ. ამაშივე, გუნია,  
სემონიძე და სხ.  
ადგილებს ფასი ჩვეულებრივად  
დასაწყისი 7/1, საათზედ

წლიური კრება  
ქართულ დრამატულ საზოგადოე-  
ბას წარმა  
სექტემბრის 19-ს დანიშნული ვერ  
შესდგა, წევრთა კანონიერის რიცხვის  
მოუსაკლობის მიზეზით. ამის გამო  
ხელმოკრულ დანიშნული სამშაბათს,  
28 სექტემბერს, საღამოს 7 საათზედ,  
ტელიოსის თავდა-ზნაურთა ბანკის

## ფელეტონი

**ჯ ა ა ა მ ი თ ი**  
(ახალქალაქის მახრა)  
მეზაქარის შენახვა  
შედეგი, ი. „ფელეტონი“ № 205  
ახალ-ქალაქიდან ჩრდილოეთის-  
კენ მიმავალი პირველი სოფელი მა-  
რჯინი ხულოვანში უფლებდა. სწორ-  
ად მოგახსენოთ, აქაური სოფლები  
ვერ მოეწონება მგზავს. შორიდგან  
რადიკ ნაცრის ფერად გამოიყურე-  
ბიან, სახლები უთლელ ქვით და ტა-  
ლახით არის ნაშენი მიწიდან ერთ-  
საყენზე და ყველგან მიწის ბანგი-  
ციან. საყურადღებო-ც ყველა სოფელ-  
ში მიწის ბანგებთან ნახებო, ეთ-  
ნებსა და ვიწრო ქუჩებში, მოსტენი-  
სა და ხეების მაგივრად, დახვდებით  
წივა თოხლად, წივა მოზოლილი და  
ქვეშედ და სახლის კედლებზედ  
მიკრული; წივა მზეზე ხმება და მერე  
შინდელ არის დადებული, სოფლები  
ტარსებო, არამც თუ ბაღს, ვენახს,  
გრეს ან ბუჩქნარს ვერ შეხვდებით,  
ზოგი სოფელია, რომ ერის ხეს ვერ  
უსიყვრით წაშალა და მოსტენი-კი,  
ისიც იშვიათად, მხოლოდ იქ იკრან,  
სადაც ცხვირ-წინ წყალი ჩამოედით.  
გამოეტელები ნაწილი სოფლები  
მარჯინა სულ მოტიტლებულა და  
არავითარი საგანი თქვენს გულს არ  
იზიდავს და ესტეტიკურ მოთხოვნი-

სადგომის დარბაზში. ეს კრება კი-  
ნონიერად ჩაითვლება მიუხედავად  
წევრთა რიცხვისა, რამდენიც გა-  
მოცხადდნენ.  
საგანი განხილვისა:  
1) წლის ანგარიში საზოგადოების  
მოქმედებისა.  
2) საგარეულო აღრიცხვა შემო-  
სავლ-გასვლის მომავლის წლის-  
თვის.  
3) ამორჩევა კომისიებისა.  
4) ამორჩევა ახალი წევრთა.  
(3—973—2)

ტელიოსი, 25 სექტემბერი  
**დრო-გადასრული სისამა**  
ყოველის მხრით ისმის, რომ  
წლიგანდელი მოსავალი ურისისა  
თუ სიმინდისა მეტად ნაკლებიო-  
რთავარც ამიერ, ისეც იმიერ სა-  
ქართველოში. თუ ეს ნაკლებობა  
მართალია, ჩვენებურ მევიდრთ გა-  
უჭირდება თავისი თავი და ცოლ-  
შვილი გამოაკვებოს და იქნება ამ  
გაჭირებამ ზოგიერთგან გამოიწი-  
ვიოს მიმდინიეც მთელის თავის  
უხედელობითა.  
ამისთანა ამბავმა არ შეიძლება  
ადამიანის გონება არ მიახედოს იმს,  
თუ,—რა გზა და დანაგა საჭიროა,  
რომ ხალხს საშველი რამ გაუჩი-  
ნოს და ამისთანა უხედეობა, რა-  
გვარც მიმდინიეცაა, რამოდენადაც  
შესაძლებელია, თავიდან ააცილოს და

ლებს არ აქაყოფილებს. ახლა მო-  
აშორეთ თვლი სოფელს და მიხედ-  
მოახედეთ. საითაც გაიხედავთ მიველ  
მარხობა, არსად ტყე, არსად ბუჩქე-  
ბი, არსად ბაღები და ვენახები. მხო-  
ლოდ ჰხედავთ ტრილი მინდრებს  
დღეღებობითა და ხეებშით დაყოფილს;  
მინდრებზედ დაქსაქსული ტიტული  
გარბები და ამავედ ამართული ხრია-  
ლი და კლდინი მაღალი მთები, რა-  
მეთა შორის მჭვრისაბულის მთა,  
ათი-ათას (10,000) ფუტის სიმაღლე-  
სა. ქვის ყორებს და უხარმზარ  
კლდეებს ხომ იმდენს შეხვდებით დე-  
ლებში და თელებში პარზედ, გე-  
გონებათ, მთელის ქვეყნის ქეა და  
კლდე ემპაყებს სულ აქ დაუგროვი-  
ბითო.

— რა საშინელი ბუნება ყოფი-  
ლაო, იტყვის მკითხველი, მაგრამ  
ვიან არის აქ დანაშაუნი? კაცი თუ  
ბუნება? რასაკვირველია კაცი, თო-  
რე ბუნება აქ ძვიერ მძლავრია, ნი-  
ადაგი თითქმის ყველგან შვი მიწე-  
ვსა, რომლებიც ზოგან ერთი საყენი  
სისქე აქვს, წყალი ძლიერ უხვია და  
საკვირვოლთაა, რაც უნდა მაღალ  
მთებზედ ახვიდ, ყველგან მჭვრეობი  
წყაროები გადმოსჩქვებს და ისეთი სა-  
რად და გამრედი წყალია, რომ კა-  
ცი სმით ვერ გაძლება. ისიც შესანი-  
შნავია, რომ არც ერთი მარხა მთელ  
საქართველოში არ არის ტყეებით ისე  
მდიდარი, როგორც ახალ-ქალაქის  
მარხა, ანუ უწინდელი ზემო ქართ-

ავტანინოს ხოლმე.  
მიმდინიეცა საშველი საქმე ხალ-  
ხისა ერთი უმძიმესი საგანი სა-  
ხელმწიფოს მართვისა და გამტეო-  
ბისა და თუცა ჩვენს სახელმწი-  
ფოშიაც დიდი ხანია შემოადებულია  
ერთ გავრცელებილი, რომელი-  
საც საგანად უწეს მიმდინიეცა შე-  
ვლა გაუწიოს ხალხსა, მაგრამ იგი  
საგანი, ჩვენის ფიქრით, ცალ მხრივ  
არის დანახული და ამის გამო ცალ  
მხრივითაც მიმართული. აქ მოქმე-  
მედი განაღებ სხენებულის საქმი-  
სა მთელად მიმართული იმპე-  
რომ მაშინ მიწოდოს ხალხს სე-  
სხად თუ სასყიდლად უური, რა-  
ცა უკვე ეწვევა უბედურება მიმდინი-  
ელობისა, ესე იგი, უწამლოს მა-  
შინ, როცა სატევიანი უკვე მოსუ-  
ვლია, და არასდროს თავს იფიქრ-  
ნომ თვით სატევიანს გზა ვერ  
ნის მოუსვამს, რამდენადაც ეგ ახა-  
მიანის ხელთ არის.  
ამ უმძიმეს და დიდს საქმეს სა-  
ხელმწიფოა გამტეობის მხრეწვე-  
ლობისა რომ გავსა მივლს მის  
სიგეს-სიგანზე თვლი გაუტეობა,  
დაინახავს, რომ ამ საქმეს იარი არ-  
სებით მხარე აქვს, რომელითაც  
სულ სხვა-და-სხვა ნიერი და ცალ-  
კალდე დონისძიება და საშუალო-  
უნდა შეერჩიოს. მიმდინიეცა, რა-  
გვარც მოგვსენებათ, შედეგად მო-  
უსავლობისა. პირველი ითხოვს გე-  
რად-წოდებულს შალისტიკურ  
წილს მოსპობისას (პრეცეპსი)

ლი (ჯავახეთი). ამ პატარა მარხაში  
ხუთმეტამდე დიდი და პატარა ტბაა,  
რომელთა შორის ყველაზედ დიდი  
თავაზრის ტბაა. მის გარშემო მა-  
ნძილი ორმოცდა-რვა ვერს იქმნება.  
ანკარა წყალი მისი საყვარე გემრი-  
ლის კლამებით. ამ ტბებზედ და მა-  
თვან გამომდინარე წყლებზე გამოუ-  
ღვევლად იცის გარეუთლი ფრინვე-  
ლები: ბატო, იხვი, ვაგარი და სხვა-  
და-სხვა. ყანებში ხომ მწყერი იმდენ-  
ნი მიუღება ხოლმე ვახულობით,  
რომ მონადირენი ერთის საათის განმ-  
ვლობაში ზოგჯერ ოცობით და ორ-  
მოცობით ხოცავენ. კატებში კლდე-  
ებში ზამთარი-ხაფხულ გამოუღვე-  
ვლია. ზამთარობით დიდ ძალ მელიე-  
ბისა და მგლებს იტყვინ, ზოცოვენ და  
სწამლებენ სტრინინითა. ზოგ წყა-  
ლში წყლის წვიც-კი იცის; სხვა ბე-  
წიანი ნადირიც ბევრია—არჩვი, კვე-  
რანა და სხ. ერთის სიტყვით, ბუნება  
აქ მძლავრია და მდიდარია, მაგრამ  
კაცის უფუნურებით არის, რომ მთე-  
ბზე და დღეღებზე ილაც ტყეა,  
ილაც ბუჩქნარია. ჯერ ხომ იმსა-  
ლოს მფლობელობის დროს უღებო-  
თოდ უჩხბით ტყეები და მერე,  
როცა რუსმა აიღო ეს მხარე, 1828  
წლიდან არჩხებუნი ოლქიდან სო-  
ხობა გადმოსახლა, რომელმაც არი-  
ვითი ყიდარი ტყისა არ იცოდა და  
არც ოსმალის გულანა, არჩხებულე-  
ბმა ძირიანად ამოადგეს.  
როცა აქ ქართველებს უცხოვრიათ,

და მთარე რადიკალურს წამდის  
წინსწრებისას (პრედუპრეჩენი).  
ქელანდელი სისტემა მიმდინიე-  
ბაში საშველ საქმისათვის მხრე-  
წველობას და გარჯას სახელმწი-  
ფოსას და ერისას ზედ ადღევს ითი-  
რველ გავრცელებილი და მიმ-  
იჩენს თავს, რომ აგროვებს და  
ინახავს ან ფუცლად, ან ხორბლად  
სათავსოს, რომელიც უკმადა დევს  
ან დროამდე, ვიდრე მიმდინიეცა  
არ ჩამოგარდება. დონისძიების-  
წინსწრებისას, ესე იგი იმისთანანი,  
რომელიც ან სრულად ჰსპობენ,  
ან იშვიათად ჰხდინს თვით მოუსა-  
ვლობას ამ ერთად-ერთს მიწეზს  
მიმდინიეცისას, სრულად უურ-  
დებლად, შეუნიშნებლად და ხელ-  
მეუწობლად დატოვებულნი არი-  
ან აწ არსებულის სისტემისაგან.  
უფრო ძირეული წამალი-კი,  
ჩვენის ფიქრით, ამ უკანასკნელ-  
დონისძიებაშია. მიმდინიეცა არ იქ-  
მნება, თუ მოუსავლობა არ არის.  
მოუსავლობა კადვე განხედვებას  
სრულად, ან გამოითავება მაშინ,  
როცა მიწათ-მოქმედებას მოეწყე-  
ლებს ცოცხად და ფული გასაძლიე-  
რებლად და დაყენებულ იქნება თა-  
ვის შესაფერს გზაზედ. ერს ჯერ  
ხომ ძნელად მოეკლინება მოუსა-  
ვლობა და მერე, —ტონებით ცოლ-  
ნიერდება, მოიგროვებს ქონებურს  
და უზნაურს ძალ-დონეს კაი  
წლების ნამუხარბისაგან და იმ-  
იშვით შემთხვევისათვის, როცა ეგ

მთელის ჯავახეთის მთები უტეხელ  
ტყით ყოფილა შემოპობილი ისე,  
როგორც ესლა ბორჯომის მთებია.  
არცა საჭირო იმას დასამტეციკლო-  
სიტორის ჩხვარა, რადგან ცოლ-  
ხალ მოწყებს დღესაც ბევრს მზე-  
ბრით, რომელიც ვეტყვებთ, რომ  
ამ ორმოცის წლის წინად ახალქ-  
ალაქის მარხაში და მეტარე აბულის  
და სანსარის მთების ფერდობზე ისე-  
თი ტყე იყო, რომ სანავე ხეებს  
კვრდით და საყენებად შეესის ცლ-  
გამდიდო. ხოლო რაც შეეხება ნადირს  
—იჩხბით, დათვებით და ღორით  
სასეკ იყო მთებია. უწინდელ ქარ-  
თველებს აქაც უფროსად და უბე-  
რით ვერ გაუძლიათ. ახალქალაქის  
ციხის დასწვრივ, ხეობაში, ესლაც  
მპულებზედ ხოლმე ხეობის ძირებს და  
ხანდოს ხეობაში ხომ ესლაც ვეტყობა  
ნავენებრები და ვაზის ძირები.  
ზემო ნათქვამი სოფელი ხულოვ-  
ანო თუქცა ამ ეჟად შესანიშნავი  
არაფრითაა, მაგრამ საინტერესოა  
თვით ხალხის ისტორია. ხულოვანში  
და აგრადვე ბავრსა და კარკარაში  
სხოვრებენ ესრედ-წოდებულნი „გარ-  
ნებნი“ ანუ კათოლიკეები სომხის  
არგისა, მაგრამ ამით დღეა ენა თა-  
თილი და წარევა-ლოცვაველი თა-  
თარულად უქადადებენ ხოლმე და  
სახარბის თათარულად უთარგმნიან  
ტერტრებში. იესო ქრისტეს ეყენის  
ეჟახანი, ღვთის წმობელს მარანა ხა-  
ნუმს და სხვა, მაგრამ ეს კიდვე არა-

ჭირება მოუსავლობის მიანც და  
მიანც ეწვევა, წელ-გამაგრებული  
დასვდება.

ქელანდელ დროში უკურობა-  
კი არ არის მიწეზი დამწვევის, სა-  
სიდეების უკანალობა. წარსულ-  
მა მიმდინიეცა რუსეთში ცხადად და-  
გვიტეკება, რომ იგი წარმოსდგა  
იმისაგან-კი არა, ვითომც იმპერია-  
ში უური არ ყოფილიყო, არც უუ-  
რის მეტის-მეტ სიძვიროსაგან, —  
რადგანაც თვით მოუსავლობით  
დაწავრულ ვეტყვებთ თუთი თი-  
ფებობად ექვს ახას უზნალონიდამ  
შვიდ ახას-უზნალო უნამდე, —არა-  
მედ იმისაგან, რომ ერს არა ჰქონ-  
და იტაჯი სიდევისა, არა ჰქონდა  
სავალობა, დარბი იყო.

ქელანდელ დროში, როცა კა-  
ცობრიობამ იმისთანა ადვილი მი-  
სასვლელი-მოსახლელი გზები გა-  
იყვია, შორს დარჩა იგი უნუგე-  
შო ყოფა, როცა მიმდინიეცა წარ-  
მოსდგებოდა ადგილზე ურის  
უქანალობისაგან, ან იმის გამო, რომ  
მეუძღებულ იყო დროსად გად-  
მოტანს სხვა მოსავლიან ქვეყნებ-  
საგან. ამ მიწეზითა, რაც გინდ  
ძლიერი დონე ჰქონებოდა ერს უუ-  
რის სიდევისათვის, იგი ეძლეო-  
და მთელს ტანჯვას და წავილ-  
ბას იმისთანა აუტანელ შირისას,  
როგორც მიმდინიეცა. ქელან-  
კი, როცა უზარმაზარი საშაღნეები  
გადასქვად და გადმოქვად ადვილად,  
გაუჭირებლად და მალე, როცა

ვერი წარმოადგინეთ ჩვენი გაცი-  
რება, როდესაც აღმოჩნდა, რომ  
ამით მამა-პაპა ქართველები ყოფი-  
ლი აღმოჩნდა, რომ ამით მამა-პაპა  
ბორჯომის ხეობაში სოფელ ღვინაში  
უცხოვრიათ და ქართველები ყოფი-  
ლან მართლმადიდებელ-სარწმუნოებ-  
ისა. თათრობის დროს რაღაც მიზეზით  
არტანის მარხაში გადასულან და  
სოფ. ველი დაუშალდნათ. არტა-  
ნის მთავარი ველ გაძლარა და ახალ-  
ციხიბიბი ახტუს ომარდის პატარა,  
ექიმობის მკოდნე მოუწვევით; როცა  
პატარა მოურჩენია ავადმყოფი და შინ  
გამოუტრებულა, არტანის მთავარს  
არ გამოუშვია, ჯერ ნუ დამანებებ  
თავსო. პატარს აუხსნია, რომ ჩემი  
მოვლოება ექიმობა-კი არ არის,  
კათოლიკის სარწმუნოების ვაგაცე-  
ლებათა. მთავარსაც მიუთითებია ვე-  
ლში მცხოვრებ ქართველებზე და  
თანაც ყოველი შემწეობა აღმოუჩენია  
და ჩვენს ქართველობას ამ გვარად  
მიიღია კათოლიკეთა სარწმუნოება.  
დროთა ვითარების გამო დღეა ენა-  
ქართული დავიწყებითა და თათრული  
ენა გახლობითა დღეა ენად. იმ  
გვარად „გაფრთხილები“ გათათრე-  
ბულნი გადმოსახლებულან ჯავახე-  
თში 1828 წ. სომხებთან ერთად.  
ბევრ-კი შერჩენია ქართული ენა და  
ორიოდელ კოლმაც ისეც მართლ-მადი-  
დებლად დარჩენილია, მაგრამ ისინი  
ამითან არ დასახლებულან, წალკის-  
კენ წასულან და რტბა მსცხოვრობენ.  
ილ. ლახიშვილი  
(შედეგი იქნება)



გვლით „დიდ ქუჩას“ ბაღის შადრე-  
ქანდელ... ლაზარ! დამწვენი ქაღალ-  
ქა ცხვირის ნესტოები თუ არ და-  
იცეთ, იქვე გულს შეგილონდებათ!  
ან რა უნდა გასუფთავება?! სასა-  
კრაოდ, თქვენმა მუხმ, პატარა ქა-  
ლაქია—შეწერის კიდევ უსუფთავაბა.  
მერმე არის და მამა-პაპით ასრე გვი-  
ცხოვრია და სირცხვილიცა ძველის  
ჩვეულებების ღალატია...

დღეშეღების ახირებს ფარნებიც  
რომ დასცინიან: „ვითომ რაო, რომ  
ახალი დებუტატები ამოიჩრით, მუ-  
ხითობას იჩინეთ, გზები გაკეთეთ.  
ხილები გამარაგეთ! არა ვაჯერა,  
რომ ბოლოს გაატანთ ამ საქმეებსაო.  
ღმერთს დღე იმისთვის გაუწერია,—  
დღე ეტყობოდეს და ღამეც ბნე-  
ლით იყოს მოსული!“ ფარნებიც  
სამსახარად ბეუტავს და წინანდელ-  
ზე უფრო ბნელია. არა ნაღებს დას-  
ცინიან ფოსტის შიკრიტები: დღეშეღი  
არად შეინჩნებს ახალ-ახალ გახტე-  
ვის მიუღებლობასაო. დღეშეღი თა-  
ვის საკუთარი ქორწინებობით იო-  
ლად წავაიარა, მის სახალადი,  
რომ კორკსბანდენციები დღით  
მივიღეთ ხომლენ, როგორც წინად  
იცოთ,—ახლა საღამოთი მივიღეთ, მა-  
ცოთ რა დაშვდებოდა! ფოსტის ში-  
კრიტებს, როგორც მიღებულაო, კორ-  
წინანდენციები ურგებდათ დღით  
7 ან 8 საათზედ. ერთი მთავანი,  
რომელიც ახალ ამბებით აკურებს  
ხომლენ ქალაქის მცხოვრებთ; სრუ-  
ლი თანხადა ამ მოსახრებისა. გახე-  
თები რომ უნდათ დღეშეღებოდა. ის  
სჯობია, ერთის კვირით შეგროვილი  
გახტეობი ერთად დაუირგდეს ხომლენო.  
ბევრი ამისთანა ამბებია ჩვენს კურობე-  
ულს ქალაქში, მაგრამ... მახლას!...  
რა გავწყობა?!...

„ხაყაბარისი“

ქორესპონდენცია

სოფ. აღი, 22 ენკენისთვე, ჩვენ-  
კენც მოვიდა ბრძანება: აქამდის  
ოთხმა სამამასხლო-სომ: ალისამ, მო-  
ხისისამ, ნაბახტევისამ და ვაყისამ  
ებლა ერთი მამასახლისი უნდა ამო-  
იჩრისო. ამ ოთხ სამამასხლოს  
შეიადგენს ოცამდე სოფელი, ათასამდე  
დ მცხოვრებით. ამ გაერთიანებულ  
სამამასხლოს ამის იქით და ეწო-  
დალს ალის საზოგადოება. მამასახლი-  
სი უნდა იყოს ცოტად თუ ბევრად  
განათლებული, და შესაფერი ჯამაგი-  
ერი დაწერილია. ამ გვარ მამასა-  
ხლისის ამოსარჩევად იყო ზემოხსენ-  
ებული სამამასხლოსობის ხალხი  
დაბარებული ს. ვაყაში (რვა ვაყისა  
ს. ალიდგან.) ენკენისთვის 21-ს ს.  
ვაყაში მოიარება ხალხმა თავი, მა-  
გრამ ამ დღეს ხალხის სიმცირის გა-  
მი მამასახლისის არჩევა არ მოხდა,  
შეზოლოდ სურამის ბოქალემა გამო-  
ედა და ხალხს მთავრობის ბრძანება  
უ შეიძლება აუხსნა მნიშვნელობა სა-  
ერთო მამასახლისისა, დათხოვა ხალ-  
ხი თავიანთ სახლებში და დაავალა,  
ხეოდ ყველა სოფელელები ჩამოდიოთ,  
თორემ მეორედ და მესამედ კიდევ  
ჩამოვიყვანეთო. პაროლა, მეორე დღეს  
ენკენისთვის 22-ს. ვაყაში დიდ-  
ძალი ხალხი მოკრავდა. დაფიციების  
შემდეგ ბანმა ბოქალემა ჰქობა, ვინ  
გინდათ მამასახლისიდაო. ხალხმა ორი  
კანდიდატი დასახელა: თავადი ს.  
—შვილი და ს. —შვილი. ბო-  
ქალემა ხალხი ერთმანერს დააყე-

ნა და უთხრა: ვისაც მამასახლიად  
ს. —შვილი გასურა, აქედ გამო-  
დიოთ. ხალხი ორად გაიყო. ეტყო-  
ბოდა, გულხედილ ღიღს ფერსა და  
მოყმანში იყვნენ და მობრძიდებოთ  
და მოკარადებით იქცეოდნენ. ზო-  
გიერთი გლხეი ოთხჯერ გდვიდ-  
გადმოვიდა ერთის შხირადი მე-  
ორებზედ. საკმაო იყო, რომ ო-  
მელსამე მებატრენს გაივლო ხალ-  
ხში და იმის სურვილის წინააღ-  
მდეგს გლხეინ ვეღარას ახერხებდნენ.  
ხმის უმეტესობის მამასახლისობა ს.  
მა—შვილს დარჩა, თუმცა ამორჩე-  
ვამდე დღით უარია განუცხადა ხალხს  
მამასახლისობაზედ, მაგრამ ხალხი მა-  
ინც არ მოეშვა. თავ. ს. თა—შვილი  
დაინწინა მამასახლისის კანდიდატად.  
ამოიჩრის აგრედვე მამასახლისის თა-  
ნაშემწეინ და სოფლის მოსამართლე-  
ნი.

აქაურ ნორჩს სკოლას\*) მტრები  
გამოუჩნდნენ. მხახვს თუ არა, რომ  
სკოლის საქმე კარგად მიდისო, გლხე-  
კაცობის შევიდებმა ცოტა რამ ის-  
წავლესო, ბოროტმა კაცებმა თვა-  
ლები სკოლებს: არიქათ, წავიდა ჩვე-  
ნი ხერი: თუ გლხემა ისწავლა რა-  
მე, მაშინ მშვიდობით ცოლო და  
შვილონი. ამის გამო ეცდნენ და  
გული აუტრუნეს გლხეებს სკოლებ-  
ზედ. თუმცა ეს ასე იყო, მაინც გლ-  
ხეები უარის გამოცხადებებს ვერ პე-  
დადნენ, მაგრამ ერთმა გარემოებამ  
გაბაღდინა გლხეებს უარის თქმა. არ  
ვიცით, რა მიზეზით, შარშან სოფ-  
ლისაგან დადგენილი სკოლის წინა  
ჩენი ებარკის სამოსწავლო საბჭოს  
გამოუგზავნია ადგილობრივ პოლი-  
ციისათვის შესამოწმებლად, სურს თუ  
არა სოფელს სკოლაო. ზემოხსენებულ  
არჩენის კრებაზე ბანმა ბოქალემა  
ჰქობა ადგილებს, გინდათ სკოლა თუ  
არაო? სურვილი სულ ცოტამ გამო-  
აცხადა, მომეტებულმა ნაწილმა უა-  
რი სთქვა. როგორც მოგახსენეთ,  
ეს იმისთანა კაცების საქმეა, რომე-  
ლიც დიდდებობიან მხოლოდ იმი-  
ტამ, რომ გლხეი ბრიყვია და  
გაუნათლებელი. ეს ვაგებატონები  
სოფელს თვალს უზმენ და უე-  
ლითა გლხე-კაცობას, სიდანაც უნ-  
დათ და საითაც უფრო გამოჩინება.  
მე დარწმუნებული ვარ, რომ აქაურის  
გლხეებს წყლიწავის სკოლისათვის  
ორი მანათი და თუნდ ოთხი მანა-  
თი არ გაუჭირებთ. ყველა ფულის  
ტირალიშმა: ზოგი საკივებს სწევს,  
ზოგი შეშის ნაყენებს სდგამს, ზოგიც  
შვე ქაზედ მიდის ქირაზედ და კვი-  
რაში თუხანს და თორმეტს მანათს  
იღებს. მივლი სოფელი-კი რომ და-  
იარათ; ზუთიოდ მედუქნის მეტს,  
ერთს წერა-კითხვის მცოდნეს ვერ  
იპოვებთ.

ს. ნაბახტევი, (ოთხი ვერსია ალი-  
დგან) 21 ენკენ. ოთხი გარდაცვალო  
ხოლოერი, რამდენიმეც ავად იარს;  
ერთი სოფ. ვაყაში გარდაცვალო,  
ჯერ არავითარი ღონისძიება არ არის  
მიღებული ხოლოერის წინააღმდეგ.  
მურჩანელი.

რუსეთი

ზღვითა სამინისტროს ღრობებით  
მმართველის ბ-ნ კრემერის ბრძანებით  
\*) თუმცა ამ სკოლაზედ გუშინ გვეჩინა  
მოსწავლეობა, მაგრამ რადგანაც ეს საკნი  
საკურავად, ამისთვის გვეჭველეთ უფრო  
გულად შეიშენან ჩვენის კოლხაჰანდენტის  
მურჩანელისა.

დანიშნულ იქმნა კომისია, რომელსაც  
მეინდო დაწერილებით გამოიძიების  
ამხავი ჯგუფიან გემის „რუსალიკს“  
დალუქვისა.

ინგლისში ქვა-ნახშირის მუშათა  
გაფიცვის გამო მივლ პეტერბურგსა  
და კერძო გემების პატრონი ძლიერ  
დაკლდით ქვა-ნახშირი.

უცხოეთი

გამზანია. კესინგენში გაგრცე-  
ლებულ ხმებდგან სჩანს, რომ თავ-  
ბისმარკი უფრო ავად არის, ვიდრე  
აქამდე სწერდნენ გავტებში. ხმა  
დადის, რომ იქმნება ბისმარკი ავად-  
მყოფობის გამო იძულებულ იქმნეს  
მთელს ზამთარს დარჩეს კისინგენ-  
ში; თავ. ბისმარკი ძლიერ სუსტად  
არის და ეს აზნებეს მკურნალებს.

საზარანეთი. გავრეიი ნობ. Br.  
სწერის აწინდელ საფრანგეთის ერთის  
სწრაილის მოღვაწის ემბერის ურსა-  
ხებ.

ემბერი დემოკრატია, მაგრამ ეს  
დემოკრატია თავისებურად მისის.  
ეს ემბერი ცნობილია, როგორც  
ძლიერ კარგი ჟურნალისტი და სწერს  
გაზეთ Edair-ში. თუმცა თავის წე-  
ნილიც გვარს არ აწერს, მაგრამ ამ  
წერილებს დიდს ყურადღებითა კი-  
თხულობენ. ყველა ამას ამბობს: „რას  
მწვენიერი წერილი დალუქვია დაღეს  
ემბერისა!“ ემბერი დიდს ხმის მო-  
მხრეა რუსეთისა. ჯერ როცა კატ-  
კოჯი გადცივლა, შეგროვდნენ საფ-  
რანგეთის ჟურნალ-გაზეთების უმრავ-  
ლადგენენი და გადასწყვიტეს, გაეუ-  
გზავნათ კატკოჯის სახლობას დემე-  
რსა და დღევგაცა გვიგრიდინათო.  
რუსეთის ემბერანტებმა სთქვეს მამინ:  
კატკოჯი რეაქციონერი იყო და ღირ-  
სი არ არის თქვენის პატივისცემისაო.  
ემბერმა ამაზედ უპასუხა კატკოჯებს:  
თავი დაგანებეთ; ჩვენ თქვენ საქმე-  
ში არ ვერცხვით და ნურც თქვენ თა-  
ფრეციტ ჩვენს საქმეში. კატკოჯმა თა-  
ვის კალმით დიდი და დაუწყვარი  
სამსახური გაუწია საფრანგეთისა და  
ჩვენც ვგლოვობთ მის სიკვიდლსა.  
ჩვენც შევება კატკოჯის რაზმს და  
არწუნებს, კარგად იცოდეთ, კველას  
ნება აქვს თავისი რწმენა იქიაროს,  
შეიძლება მის აზრს არ დავეთანხმოთ,  
მაგრამ მისი გაიციხვის სურვებატკი  
არავისა აქვს.

აი, ასეთია ის კაცი, რომელიც  
ამ ექამდე მეთაიროს ზარჩასა და რო-  
მელიც პარიკის სახელით უნდა და-  
უღვდეს რუსეთის ესკადრას.

ინგლისი. ამას წინად გლადსტონ-  
მა ეინდზურგში წარმოსთქვა სიტყვა,  
რომელიც დიდს აღტაცებით მოის-  
მინა 1,500 კაცმა. გლადსტონმა  
სხვითა შორის სთქვა: ნემშა ზარუნვამ  
პომპრულის განსახორციელებლად უნა-  
ყოფად არ ჩაიარაო. შენდგე გლად-  
სტონმა ილაპარაკა პომპრულის მომა-  
ვალ ბეღზედ: თუ ლორდათა პალი-  
ამენა პარლამენტის საბუთისთვის,  
რადგანაც ასეთი საქციელი ღალატი  
იქნება ერისა, რომელსაც სრული  
უფლება აქვს თეთ-მმართველობისა.  
რაც შეუძლება თეთი ლორდათა პალი-  
ტის არსებობას, ეს საქმე ამომჩრე-

ველი უნდა განიხილონ. პარლამენ-  
ტი ხოლო მამინ იქმნება დათხოვნი-  
ლი, თუ ლორდათა პალიტის გაუქმე-  
ბის სურვილი ამომჩრეველთა უმთა-  
ვრესს სურვილად გადიქვა.

ამას წინად ქალაქ პლიმუტში კარ-  
დინალი მოგვანმა შემდეგი სიტყვა  
წარმოსთქვა:

„უმთავრესი სურვილი სოციალიზ-  
მისა არის ზრუნვა მუშათა ბედ-  
მალისთვის. სამწუხაროდ, მუშაობის  
ძლიერი მავნე მჩრეველი და ჩამე-  
ნენელი ჰყავთ: სოციალისტები, ანა-  
რისტები და ატივისტები. ამიტომ  
საკუთესო კაცნი მოვალენი არიან  
მოკვიდონ ხელი ახალ თაობის განა-  
თლებას. ზოგიერთები ჰფიქრობენ,  
რომ მხოლოდ ადამიანის კუჭზედ უნ-  
და ვიზრუნოთო. ეს შექცდარი აზ-  
რია. ადამიანის ბედნიერებას მართო  
კუჭის სიმამდრე არ შეადგენს. თუ  
ადამიანს კუჭი სავსე აქვს, ეს ჯერ  
იმას არ ნიშნავს, რომ იგი ბედნიე-  
რია. კაცობრიობის სწორე გზაზედ  
დაყენება შეუძლიან მხოლოდ ჰქობის  
ადამიანობას, ანუ უყედ რომ ესთქვათ,  
კათოლიკეთა სარწმუნოებასა.“

საზარანეთი. ქალაქ კონიაკის  
მოურავმა მიჰმართა სამსლებების ვაჭ-  
რებს და სთხოვა, ყველამ ორორი  
ბოთლი კარგი კონიაკი გამოიმუშავ-  
ნეთო. ამ კონიაკს ჩვენი ქალაქის  
საბჭო რუსეთის ესკადრის ადმიროლ  
ფელანს მიართმებს.

ქალაქ სან-კლოდის საბჭოს კი-  
დედ ვარზახვა აქვს თითოეულს  
ზღვიოსანს რუსეთის ესკადრისს უფე-  
შქამოს საგანგებოდ გაკეთებული ჩი-  
ბებიო. ჩიბუხებს ოქროს ასიგებო  
ზედ-წარწერა იქმნება—ერთის მხრი-  
დავან: „კარნაშტად ტელულონი, 1891  
—1893“ და მეორე მხრიდან:  
„სენ-კლოდისაგან რუსეთის ზღვიო-  
სანთ“.

თბარის მახინამ

17 სექტემბერს მოსკოვის თეატრში  
წარმოადგინეს ახალი კომედია ჩი-  
კოვსკისა. პიესას სახელიდ ეწოდება  
„რუსი მორწმუნება.“ პიესა უფრო  
დრამასა ჰგავს, ვიდრე კომედიას. პი-  
ესის მომქმედნი პირნი ნახევარზედ  
მეტე ბედისაგან დაჩაგრული არიან.  
პირნი მოქმედებამეგ გამოჩინდ-  
ებიან: დედა, თავის უკანონო ქალი-  
შვილითა, ახალგაზდა კაცი, უკანონო  
ნოდ დაბადებული, და კიდევ ერთი  
ახალგაზდა, კარგის გვარის შვილი,  
რომელსაც უკანონადვე დაბადებუ-  
ლი შვილი ჰყავს, და თორნიაც უკა-  
ნონოდ დაბადებული ბოლი უყვარს  
და მის შერთვის ნებას არ აძლევენ.  
პიესის ავტორს სდომებია დედატა  
მაყურებელთათვის, რამდენი უბედუ-  
რებას საზოგადოებაში გავრცლებუ-  
ლი ცრუმორწმუნებისაგან, რომელიც  
ხელს უშლის ზოგიერთ კაცს ბე-  
დნიერებას, მისგან სრულიად დამო-  
უკლებელ მიზნებისა გამო, მაგალითად  
იბიტომ, რომ უკანონოდ იქმნა და-  
ბადებული, მაგრამ ეს პიესა ვერ არის  
კარგად შემუშავებული. იმის მაგიე-  
რად, რომ მაყურებელმა მომქმედ-  
პირთა საქციელსაგან გაიგოს ავტო-  
რის აზრი, იგი იძულებულია ყურე  
უგდოს თეთი ავტორის ქალიდავას,  
პიესაში გამოყვანილნი მომქმედნი-კი  
თავისთი არაფერს ეუბნებიან მაყუ-  
რებელის გულს და გონებას.

ნარკვევი

(ქურნალ-ვახუთებიდგან)

ქურნალ რუსო. ბორატ-ს უკა-  
ნასტელ ვიწვენი დაბეჭდულია წიგ-  
რილი განცხვენებულის რუსეთის  
მწერალის ელისევეისა, რომელიც ნე-  
კრასოვისა და სალტიკოვის (შენდ-  
რინსი) ამხანაგი და თანამშრომელი  
იყო და ორივე დაახლოვებით იცნო-  
ბდა. აი, სხვათა შორის, რასა სწერს  
ელისევეი თავის რეველში ორთავ  
სახელოვან მწერალთა შესახებ:

ნეკრასოვი და სალტიკოვი მეტად  
მტრთმობიანი იყვნენ და ორთავედ აღე-  
ლად მიხედნენ და მხედველებს ცხო-  
ვრების უფარგისობას, ერთგვარად გატაც-  
ებით უყვანდნენ რუსეთის ლტერატუ-  
რა და ხალხი.

ნეკრასოვი ისეთვე შვილი იყო თავის  
დროისა, როგორც ყველა განათლებული  
მისი თანამედროვე. იმას ზედა წი-  
ლად ახალგაზდად დაწერებოდა ჩვენის  
ცხოვრების განახლებას. ამას ხანას,  
რომელიც იწყება ადამიანების ომის  
გათვებით, ანუ 1856 წელს. ნეკრასოვი  
მართა მან წლის იყო. მაშინდელ განა-  
თლებულ სტატიას შორის ის განსხვავება  
იყო, რომ ზოგი მთავანი ბატონობაში  
ალიზარდა, თავდა-ზნაურთა ღვაჭის შე-  
ლი იყო და, მამასადამე, ძველის წესის  
ბატონობის განმარწველ მჩრეველების  
დღით უფრო სტატიად ემუშავებოდა ჩამე-  
დარი, ვიდრე სხვა წიგნების ახალგაზო-  
ბას. ხოლო პირველი თს უპირატესობა  
ჰქონდათ, რომ, თუ ბუნებრივ შესა-  
სვე ჰქუთა და ადამიანების გატლით  
იყვნენ დაჯილოვებულნი, იმით აღრევე  
უნდნენ ერთნით უსამართლობა ბატო-  
ნისა. ბატონის ყოველ უმსახურ-  
ბალომინობას და ცუდს საქციელს ემა-  
თა შესახებ უნდა აეძვარა და ჩაეთუქვა  
ახალგაზდა კაცთა გული. ნეკრასო-  
ვი ამბობდა თავის თავზედ, რომ მამა-  
სვე სახლში, როცა ჯერ 15 წლის ქა-  
ბუკი ვიყავ, მძულდა და ვითმუდიო.“

სწორედ ასეთი მტრთმობიარე ყა-  
ფლია სალტიკოვი, რომელიც ძა-  
ლიან ადრე, თითქმის ათის წლისა,  
გონიერულად უყურებდა ცხოვრების  
უკუღმართობას, როგორც თვითონ  
აქვს ნაამბობი Пошехонская Стари-  
на-ში.

რუსეთი იცნობს სალტიკოვს, რო-  
გორც ნიჭიერ სატიროსს, რომელსაც  
შეუძლია მხოლოდ შვაიდ ეწერა თორხედ,  
ე. ი. სწრაფედ მოეწარა თვლი ჩვენის  
ცხოვრების სავალად მოუღლისათვის და  
საბოლოო კალმით დაწყოთაობისა. ხო-  
ლო რუსეთის მიუთხედებს ის არ იცის,  
რომ სალტიკოვი ამასთანვე დიდს გო-  
ნების პატივნიც იყო და სატირონიან-  
ებურ ეტრანდობისთა საბუღალისკოთა და  
სარკენებო წერილებსაც სწერდა. ამ ნაირ  
წერილებით უფროდ სურვედნენ  
Отеч. записки. ამ წერილებით სალ-  
ტიკოვი სწორედ რომ ამშვენებდა ეტრ-  
ნარდალ და მკითხველი-კი მათ ავტორს არ  
იცნობდა. ერთის სიტყვით, სალტიკოვი  
საუეთესო ქურნალისკი იყო და ძველი  
კაცის სთქვას, რომელი უფრო სკარბობ-  
და—პოეტური ნიჭი, თუნდას ლოდი-  
კური მოსახრება; მეტიოდ ითქმის, რომ  
ეს ორივე ღიბება თანხარად იყო მამში  
შეხვედნელი. არავინ ეს გულდადებით  
არ ადევნებდა თვალ-ყურს ყოველს მოძ-  
რაობას და მოვლენას რუსეთში და საზღვარ  
გარედ, დღით-ღამით უფროდ არავინ იყო  
იმისთანა გრძნული, არავის შეძლო იმი-  
საგით გავიო, გამოეჩინა და გამოეცნო,  
რა ცოდვლები უნდა მომდაროთა მომა-  
ვალში, საიდან უნდადა ჰქობი და საით  
მიანებად ჰქვედნის ბედ-იბადლს. და ყო-  
ველსავე ამას სწავლობ, ერთის კალმის  
მოსმინ, ერთის სიტყვით დაახასიათებდა  
და დასურათებდა.

თვითონ სალტიკოვს სატიროულ წე-  
ბილებს წერა საზოგადო მოღვაწეო-  
ბად მიანდა ტ ბელუტის ობლუკი ნაწე-  
რებს; დიდ მნიშვნელობას არ აძლევდა  
თურმე: ეს ჩემთვის დასვენება, მე ნება

